

2014

**Проект на МЕТОДИЧЕСКИ
ПРАВИЛА ЗА МОНИТОРИНГ,
КОНТРОЛ И ПОСЛЕДВАЩА
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО
НА КОНКРЕТНА СЕКТОРНА
ПОЛИТИКА В ОБЩИНАТА:
СТРАТЕГИЯ ЗА
ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА ТРЯВНА ЗА
ПЕРИОДА 2014 – 2020 Г.**

Агенция СТРАТЕГМА ООД

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в областта на
човеките

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

Методическите правила за мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на конкретна секторна политика в общината: Стратегия за икономическо развитие на община Трявна за периода 2014 – 2020 г. е изготвена от екип на Агенция СТРАТЕГМА ООД в изпълнение на договор № 20–СДУР–14/2014 г за изпълнение на поръчка с предмет: „Последваща оценка на Общински план за развитие на община Трявна 2007-2013г., разработване на стратегически документи и методически правила за мониторинг и контрол“ по проект: „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“

Заключенията и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на Агенция СТРАТЕГМА ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на администрацията на община Трявна.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Известен е и като

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Наименование на проекта:	„Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“	
Идентификационен номер:	№ 13–13–65/26.11.2013 г.	№ 20–СДУР–14/2014 г.
Страна:	България	
	Възложител:	Изпълнител:
	Община Трявна	Агенция СТРАТЕГМА ООД
Адреси:	гр. Трявна, ул. "Ангел Кънчев" 21	София 1000 ул. "Г.С. Раковски" № 18
Тел./факс:	+359 677 62 496 +359 677 62 149	+359 2 981 47 38
e-mail:	obtryavna@unicsbg.net	agency@strategma.bg
Лица за контакти:	Румяна Цанева - Ръководител на проекта	Станка Делчева – Ръководител екип
Заглавие на доклада:	Методически правила за мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на конкретна секторна политика в общината: Стратегия за икономическо развитие на община Трявна за периода 2014 – 2020 г.	
Период на изпълнение:	06 май 2014 г. - 04 юни 2014 г.	
Подписи:	<hr/>	
	04 юни 2014 г.	

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Икономическо развитие
Заетост и социална интеграция

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Съдържание

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ.....	7
1. Наименование	7
2. Възложител.....	7
3. Цели.....	7
4. Очаквани резултати	8
5. Период на изпълнение.....	8
6. Цел и предмет на документа.....	8
II. Въведение.....	9
1. Общи положения	9
2. Статут и органи на управление на общината	9
3. Области на политика в обхвата на правомощията на местната власт и дефиниции	11
4. Обхват на правилата и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на общински политики	14
III. Нормативни изисквания и действащи практики за наблюдение и оценка на планове и програми.....	16
IV. Нови моменти в препоръките на Европейската комисия за наблюдението и оценката през периода 2014 – 2020 г.	21
V. Наблюдение на изпълнението на политики чрез наблюдение и контрол на съответните стратегически или планови документи	22
1. Основни елементи на мониторинга	22
2. Формулиране на политики и обратна връзка от изпълнението им	22
3. Дефиниции и характеристики на индикаторите	25
4. Качество на системата за наблюдение.....	26
5. Организационни аспекти - включване на потребители и доставчици на информация	29
6. Източници на данни	29
7. Периодичност за събиране на данните	31
8. Консултиране на резултатите от мониторинга със заинтересованите страни и вземане на решение за промяна на политиките	32
VI. Вътрешни правила за дейностите по набиране и съхранение на информация, свързана с подготовка и изпълнение на стратегията за икономическо развитие.....	34

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие.

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

VII. Рамкова методика за мониторинг при изпълнение на Стратегията за икономическо развитие на община Трявна..... 37

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Устойчиво развитие
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕИСУРР	Единна информационна система за управление на регионалното развитие
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЗРР (2004)	Закон за регионалното развитие, приет 2004 г., отменен
ЗРР (2008)	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., действащ
ИСАК	Интегрирана система за административен контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
КФ	Кохезионен фонд
МСП	Малки и средни предприятия
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
РПР	Регионален план за развитие
РЦВ	Райони за целенасочено въздействие
РЦП	Райони за целенасочена подкрепа
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ТСБ на НСИ	Териториално статистическо бюро на НСИ
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономическо развитие и
заетост

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1. Наименование

Наименованието на обществената поръчка е „Последваща оценка на Общински план за развитие на община Трявна 2007-2013г., разработване на стратегически документи и методически правила за мониторинг и контрол“ по проект: проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“ във връзка с проект № 13–13–65/26.11.2013 г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“, приоритетна ос I „Добро управление“, Подприоритет 1.3 „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики“, бюджетна линия BG051PO002/13/1.3-07.

2. Възложител

Община Трявна

3. Цели

Общата цел на договора е: Повишаване на ефективността на процеса на разработване и провеждане на политики и стратегическо планиране в Община Трявна в партньорство с всички заинтересовани страни.

Специфичните цели на договора са:

- Последваща оценка на стратегически документ, който действа през настоящия програмен период, като се отчетат новите реалности и актуалните интереси на местните общности;
- Разработване и приемане на нови местни стратегически документи, които ще действат през следващия програмен период;
- Въвеждане на правила за мониторинг и контрол на изпълнението на секторна политика за икономическо развитие на Община Трявна;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в областта
Инициатива в областта

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- Подпомагане подготовката на Общинска администрация Трявна за качествено разработване и изпълнение на стратегически документи, които са съобразени с интересите на местните общности;
- Съобразяване на разработваните документи с националните и регионални/местни приоритети, както и с действащото законодателство;
- Консултиране на разработваните документи с всички заинтересовани страни и повишаване на информираността и участието им в политиките, провеждани от общинска администрация Трявна.

4. Очаквани резултати

Дейност 4: Разработване и въвеждане на правила и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на общински политики:

- Разработени, приети от общинския съвет и въведени Методически правила за мониторинг, контрол и последваща оценка на Стратегия за икономическо развитие на община Трявна за периода 2014 – 2020 г..

5. Период на изпълнение

Периодът на изпълнение на договора е 120 дни, считано от датата на подписване на договора. Периодът на изпълнение на Дейност 4 е 1 месеца.

Дейностите се изпълняват на територията на община Трявна и на Република България.

6. Цел и предмет на документа

Настоящият документ представя правила и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка на Стратегия за икономическо развитие на община Трявна за периода 2014 – 2020 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

II. Въведение

1. Общи положения

Разработването и въвеждане на механизъм за мониторинг и контрол на изпълнението на Стратегията за икономическо развитие на община Трявна за периода 2014-2020 г. е продиктувано от желанието на общината да работи активно и с приоритет върху устойчивото и интегрирано планиране и управление на общинската територия. Разработването и въвеждането на механизъм за мониторинг, контрол и последваща оценка ще допринесе за повишаване на успеваемостта на общинската политика в областта на икономическото развитие и изпълнението на поставените цели в тази област.

2. Статут и органи на управление на общината

Конституцията на Република България определя статута на общината и нейните основни характеристики¹. Съгласно чл.136 на Конституцията **общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление**. Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи на местно самоуправление, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението. **Орган на местното самоуправление в общината е общинският съвет**, който се избира от населението на съответната община за срок от четири години по ред, определен със закон. **Орган на изпълнителната власт в общината е кмета**. Той се избира от населението или от общинския съвет за срок от четири години по ред, определен със закон. **В своята дейност кметът се ръководи от закона, актовете на общинския съвет и решенията на населението**.

Общината е юридическо лице, има самостоятелен бюджет, както и право на своя собственост, която използва в интерес на териториалната общност.

¹ Чл.135 – 141, 144 – 146 от Конституцията на Република България

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Инициатива в полза на
човеките

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Постоянните финансови източници на общината се определят със закон. Общинският съвет определя размера на местните данъци при условия, по ред и в границите, установени със закон, а размера на местните такси по ред, установен със закон. **Държавата чрез средства от бюджета и по друг начин подпомага нормалната дейност на общините.**

Централните държавни органи и техните представители по места осъществяват контрол за законосъобразност върху актовете на органите на местното управление, само когато това е предвидено със закон. Общинските съвети могат да оспорват пред съда актовете и действията, с които се нарушават техни права.

Законът за администрацията урежда **правомощията на органите на изпълнителната власт, структурата и организацията на дейността на тяхната администрация.** Кметовете на общини, на райони и на кметства и кметските наместници са **териториални органи на изпълнителната власт².** **Правомощията на кмета се определят със закон³.**

Съгласно чл.146 на Конституцията на Република България, **организацията и редът на дейността на органите на местното самоуправление и на местната администрация се определят със закон.** Законът за местно самоуправление и местната администрация е този, който урежда обществените отношения в тази област, както и правомощията на кмета на община (съгласно ЗА).

ЗМСМА преповтаря основните постановки на Конституцията относно статута на общината. Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Съставни административно-териториални единици в общините са кметствата и районите. Съгласно разпоредбите на ЗМСМА Територия на общината е територията на включените в нея населени места, а населението ѝ се състои от всички граждани, които имат постоянен адрес на територията ѝ.

² чл.19, ал.3 от ЗА

³ чл.33, ал.4 от ЗА

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Устойчиво развитие
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Съгласно закона местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в определени сфери. Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението.

3. Области на политика в обхвата на правомощията на местната власт и дефиниции

Съгласно ЗМСМА⁴ законът е предоставил в компетентност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение в следните сфери:

- общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация;
- устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея;
- образованието;
- здравеопазването;
- културата;
- благоустрояването и комуналните дейности;
- социалните услуги;
- опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси;
- поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници;
- развитието на спорта, отдиха и туризма.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт с обща компетентност. Той има право да разглежда и решават всички, или почти всички

⁴ чл.17, ал.1

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Известията в света

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

въпроси на държавното управление на територията на съответната община, като издава актове във всички области на изпълнителната дейност. Кметът на общината изпълнява и функции, възложени му от централните държавни органи, в случаи, определени от закона. Като орган на местното самоуправление отделни закони му **предоставят специална компетентност** в определени области, напр. Териториално устройство/Административно териториално устройство, Образование, Социални дейности и др. Така той се явява изпълнителен орган не само с властнически правомощия, произтичащи от местното самоуправление, но и с държавно властнически правомощия. Съгласно Закона за администрацията правомощията на кмета на общината се определят със закон⁵.

Прегледът на националното законодателство показва, че на практика органите на местно самоуправление имат функции с широк секторен обхват, представен в следния класификатор⁶:

- Общи държавни служби;
- Общинско имущество, общински предприятия;
- Общински финанси и местни данъци и такси;
- Отбрана и сигурност;
- Регионално/местно развитие;
- Териториално устройство / Административно-териториално устройство;
- Благоустройство, инфраструктура и транспорт и съобщения;
- Опазване на околната среда;
- **Икономика;**
- Образование;
- Здравеопазване;
- Социални дейности;
- Култура, спорт, туризъм;

⁵ чл.33, ал.1 от ЗА

⁶ Класификаторът на областите та политика е използван при изготвянето на прегледа на нормативната уредба и последващия функционален анализ на община Перник, изготвен по проект, финансиран от ОПАК

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономически растеж и
заетост в селата

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

- Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов;
- Други.

За целите на настоящия документ са възприети дефиниции на определени термини, представени по-долу.

Доколкото организацията и функциите на общинската администрация са пряко свързани с осъществяването на правомощията на органите на местна власт във връзка с ръководството и осъществяването на политиката в различните сектори са възприети и следните основни дефиниции⁷:

- **политика** – характеризира се с набор от принципи и правила, въз основа на които се управлява общината и/или отделен ресор (сектор) на обществените отношения чрез определяне на цели и механизми за изпълнението на конкретни действия, насочени към тяхното постигане; **политиката за развитие в определен сектор** има за цел качествено подобряване на индикаторите, характеризиращи състоянието на обществената среда в този сектор и се реализира за определен период от време;

Материалният израз на политиките [за развитие] има различни форми – от нормативни документи, регламентиращи определени обществени отношения, до различни документи (програми, стратегии, планове и др.), определящи общите или специфичните цели, мерките и действията за изпълнение на политическата визия.

- **област (сектор) на политика** – нормативно и организационно обособена сфера на взаимосвързани обществени отношения (**икономика, заетост, жизнен стандарт**, образование, здравеопазване, вътрешен ред, отбрана, култура и т.н.), в която държавата осъществява правомощия;

⁷ Наръчник с процедури за координация на политики за развитие, Министерски съвет на Република България, Дирекция „Координация по въпросите на ЕС и международните финансови институции“, 2009

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- **цели на политиката** – представляват описание на желаното състояние, към чието постигане е ориентирана политиката, определени с количествени или качествени показатели.

4. Обхват на правилата и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на общински политики

Прегледът на законодателството показва, че всяка община в България следва да има нормативното определени до тридесет и шест разработени и приети стратегически, програмни или планови документи. За община с характеристики, сходни с тези на община Трявна, нормативно изискваните документи са двадесет и седем.

Съгласно изискванията на община Трявна изготвените методики за мониторинг, контрол и последваща оценка следва да е насочена към **политиката за устойчиво икономическо развитие**.

Доколкото основните принципи за наблюдение (мониторинг) се прилагат по отношение на всички политики, включително и тези на местно ниво, приложеният подход при изготвянето на правила и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка включва подготовка на:

- **Вътрешни правила** за дейностите по набиране и съхранение на информация, свързана с подготовка и изпълнение на стратегически, програмни или планови документи за осъществяване на политики на местно ниво;
- **Рамкова методика** за мониторинг при изпълнение на конкретни политики за развитие на община Трявна с приложения отнасящи се до конкретната политика – **устойчиво икономическо развитие**.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически растеж
Заетост и социална
инклузия

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

От методологическа гледна точка, стратегията за икономическо развитие представлява средносрочен рамков документ, определящи целите и приоритетите на икономическата политика за съответната община. Стратегията за икономическо развитие съдържа основни изводи от анализа на икономическото и социалното развитие на общината, мисията, фокуса, стратегическите цели и мерки на стратегията за икономическо развитие за определен период, както и наблюдението и оценката на стратегията и програма за изпълнението ѝ.

Политиката за икономическо развитие и привличане на инвестиции не е предмет на специфичен нормативно изискван стратегически, програмен или планов документ, разработен на общинско ниво. Съгласно Закона за малките и средните предприятия⁸ *общинските съвети в рамките на ресурсното осигуряване на регионалното развитие и в съответствие с плановете за регионално развитие разработват и изпълняват дългосрочни и средносрочни програми за насърчаване на малките и средните предприятия на територията на съответната община.* Предвид планираното разработване на Стратегия за икономическо развитие на община Трявна 2014-2020 г., както и наличието на изготвен План за развитие на община Трявна за периода 2014 – 2020 г. за целите на методиката ще бъдат разгледани механизми за наблюдение и оценка на икономическите характеристики на местното развитие.

⁸ чл.19, ал.1, т.1

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономически растеж и
заетост в областта

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

III. Нормативни изисквания и действащи практики за наблюдение и оценка на планове и програми

Националното законодателство не предвижда нормативни изисквания, отнасящи се до наблюдението и оценката на осъществяване на политики, вкл. и на местно ниво. Политиката за икономическо развитие може да се разглежда като обхващаща в най-голяма степен въпросите и проблемите на икономическата секторна политика, особено на местно ниво. В този смисъл, нормативните изисквания, свързани с наблюдението и оценката на осъществяването на регионалната политика могат да бъдат използвани като основа за по-нататъшно разглеждане на въпроса.

Принципите за изготвяне, изпълнение, наблюдение и оценка са заложи в Закона за регионално развитие, Правилника за прилагане на закона за регионално развитие, Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие (2012-2022), регионални планове за развитие от ниво 2 (2014-2020), областни стратегии за развитие (2014-2020), общински планове за развитие (2014-2020) .

Целта на наблюдението и оценката на регионалното развитие дефинирана в чл. 30 от ЗРР е постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. Наблюдението и оценката отчитат резултатите от изпълнението на документите, които допринасят за регионалното развитие.

Функциите на органите за наблюдение на изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие съгласно чл. 81 ППЗРР включват:

- осигуряване на информация и данни, и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за регионално и местно развитие;
- координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в областта на
Земеделието и селското стопанство

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на регионалните планове за развитие и на общинските планове за развитие;
- разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Наблюдението има за цел да проследи изпълнените на Стратегията за икономическо развитие. Компонентите, които трябва да бъдат наблюдавани са изпълнение по отношение на:

- Разпределение на изпълнението на конкретни проекти във времето;
- Разпределение на финансовото изпълнение на политиката;
- Оценка на ефективност и ефикасност на изпълнението на политиката.

Системата за наблюдение обхваща⁹:

- източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация;

⁹ чл. 78 (2) ППЗРР

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- индикаторите за наблюдение;
- органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа;
- системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Орган за наблюдение на стратегията за икономическо развитие е общинският съвет (ОбС). В процеса на наблюдение на изпълнението на стратегията за икономическо развитие общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на общинския план за развитие.

Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на о Стратегията за икономическо развитие се осигурява от бюджета на общината.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на стратегията за икономическо развитие, като за резултатите от наблюдението на изпълнението на стратегията за икономическо развитие се разработва годишен доклад. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на стратегията за икономическо развитие се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на стратегията за икономическо развитие съдържа информация за:

- общите условия за изпълнение на стратегията за икономическо развитие за развитие и в частност - промените в икономическите условия в общината;
- постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;
- действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие, в т. ч.:

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
- заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

В периода 2010 – 2012 г. са извършени текущи и междинни оценки на стратегическите и планови документи действащи между 2005 – 2015 г. (2007 – 2013 г.) на национално, регионално, областно и общинско нива от системата за регионално развитие.

Анализът на констатациите и изводите, включени в изготвените междинни оценки на стратегическите и планови документи както на национално и регионално, така и на областно и общинско ниво показва наличието на няколко основни проблема по отношение дефиниране и администриране на системите за наблюдение и оценка на документите:

- несъответствие на предложените индикатори с областта на въздействие и/или планираните цели, некохерентна структура на индикаторите за наблюдение и оценка;
- липса на целеви стойности за предложените индикатори, които да бъдат постигнати в края на плановия период или в определените ключови моменти (milestones);
- определяне на индикатори за наблюдение и оценка, за които не са или не могат да бъдат определени надеждни източници на информация;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в полза на
човеките

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- трудности при отразяване в процеса на наблюдение и оценка на дейности, осъществявани от бизнес и социалните партньори, развиващи дейност на съответната територия във връзка с постигане на определени цели и приоритети;
- недостатъчен капацитет у служителите на административните структури и социалните партньори за изграждане, поддържане и прилагане на система за мониторинг и оценка, вкл. избор на индикатори и източници на информация.

При изготвянето на методиката за мониторинг, контрол и последваща оценка са взети предвид новите моменти в препоръките на Европейската комисия за наблюдението и оценката през периода 2014 – 2020 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Устойчиво развитие
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

IV. Нови моменти в препоръките на Европейската комисия за наблюдението и оценката през периода 2014 – 2020 г.

През октомври 2011 г. Европейската комисия представи предложенията си за бъдещата политика на сближаване, като постави силно ударение върху постигането на резултати. Подробно представяне на новата концепция и разликите в подхода за мониторинг прилаган през програмния период 2007-2013 г. с настоящия са представени в Методология за наблюдение и оценка на изпълнението на областната стратегия и общинските планове за развитие изготвена в рамките на проект “Ефективна координация за стратегическо планиране и мониторинг на регионалното развитие на област Габрово”.

Настоящите методически правила отчитат напълно тази концепция и са изготвени в съответствие с нея.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

V. Наблюдение на изпълнението на политики чрез наблюдение и контрол на съответните стратегически или планови документи

1. Основни елементи на мониторинга

Дефиниция: Мониторингът представлява наблюдение на развитието на стратегията/плана, *основано на систематично и регулярно набиране, анализ и използване на информация* за целите на оперативния контрол и вземането на решения. Това е постоянен процес на събиране на данни и информация с цел контрол на изпълнението на планираните мерки.

Цели: Основната цел на мониторинга е своевременно да се идентифицират потенциалните проблеми и трудности по изпълнението на стратегията/плана и да се идентифицират основните рискове и елементи на отрицателно въздействие.

Специфичните цели на мониторинга са:

- постигане на целевите стойности на индикаторите за мониторинг;
- проверка на финансовото изпълнение на стратегията/плана;
- проверка на изпълнение на стратегията/плана в рамките на определен времеви период;
- проверка на изпълнение на изискванията за прилагане на стратегията/плана;
- проверка за изпълнение на изискванията за информация и публичност.

2. Формулиране на политики и обратна връзка от изпълнението им

Формулирането на политики и изготвянето на програми за тяхното осъществяване обикновено включва идентифицирането на стартовото състояние на средата и на желаните цели, които да бъдат постигнати.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Инициатива в действие

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

По време на прилагане на стратегията за икономическо развитие е необходима система за осъществяване на обратна връзка, която позволява на управляващите да идентифицират потенциални проблеми и да предприеме своевременното им разрешаване. Системите за наблюдение и оценка не само осигуряват голяма част от тази обратна връзка, но могат да се използват за идентифициране на проблемни области, които се нуждаят от по-подробно изследване. Например, бавното стартиране на дадени проекти и последващото неусвояване на бюджети или отегляне на подкрепата на важна група заинтересовани страни могат да намерят своето обяснение и съответно преодоляване като проблем с помощта на дейностите по наблюдение и оценка.

Системите за наблюдение проследяват и междинните резултати. За осигуряване на ефективност на процеса на наблюдение се използват индикатори.

Индикаторите могат да бъдат различни типове в зависимост от структурата си, източниците на данни, обхвата и др.:

- по отношение на променливите: пълни, частични и сложни индикатори;
- по отношение на обработката на информация: елементарни, производни и съставни показатели;
- по отношение на съпоставимостта на информация: конкретни, общи и основни показатели;
- по отношение на диапазона на информация: контекстни (наблюдаващи цялостното състояние на средата) и програмни показатели (наблюдаващи изпълнението и постигането на целите на програмните/плановите приоритети и специфични цели);
- по отношение на наблюдаваната характеристика: показатели за ресурси, продукти и резултати;
- по отношение на критерий за оценяване: индикатори за приложимост, ефикасност, ефективност и изпълнение;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономически растеж и
заетост в България

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

- по отношение на количествено оценяване и използване на информация:
индикатори за наблюдение и оценяване.

Най-полезната група от индикатори за наблюдението и оценката на конкретен документ е тази по отношение на наблюдаваната характеристика . Индикаторите за наблюдение на цялостното състояние на средата, които могат да бъдат успешно използвани за оценка на въздействието, също са от особена важност.

Индикаторите за ресурси предоставят информация за финансовите, човешки, материални, организационни и регулаторни средства, използвани при осъществяване на Стратегията за икономическо развитие. Ресурсите са взаимна отговорност на финансовите органи, които ги разпределят, и на оперативните органи, които ги разходват. Повечето показатели за ресурси редовно биват определяни количествено от системите за наблюдение.

Примери за показатели за ресурси са: общият бюджет (общо количество на ресурсите), **усвояване на годишен бюджет** (степен на усвояване на ресурси), **процент на очакваните завишени разходи**, процент на европейското финансиране спрямо процента на цялото публично финансиране, **брой хора, които работят по осъществяване на стратегията, брой организации, участващи в стратегията.**

Индикаторите за продукт измерват продукта от дейността на програмата. По-конкретно, **за продукт се счита всичко, което се получава в замяна на публичните разходи.** Резултатите от продуктивността обикновено са отговорност на оперативните изпълнители, които докладват за тях чрез системата за наблюдение.

Примери за показатели за продукт са: брой форуми на които е представен местния бизнес, брой събития включени в културния календар; брой обучавани,

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Оперативна програма „Административен капацитет“
Инициатива в подкрепа на

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

брой лица с повишена квалификация чието обучение/ квалификация е платено от стратегията; и процент на това обучение, чието качество е сертифицирано.

Индикаторите за резултат описват **специфична характеристика на постигнатия резултат, която може да бъде измерена** и която отразява специфичното измерение на благосъстоянието на хората, подобро чрез изпълнението на конкретния приоритет.

Показателите за резултат представят информация за промените, които засягат директните бенефициенти, като например: **ново стартирали предприятия, привлечени външни инвеститори; намалените разходи за телефонни услуги; квалификацията, придобита от обучените по дадена програма; нова туристическа дейност, създадена от фермер; приложението на нови производствени капацитети, създадени от една фирма.**

3. Дефиниции и характеристики на индикаторите

Индикаторите могат да бъдат дефинирани като измерителите на целите, които трябва да бъдат постигнати, ресурсите, които трябва да бъдат мобилизирани и получения ефект. Те предоставят висококачествена информация, имаща за цел да подпомогне заинтересованите страни при комуникиране, договаряне и вземане на решения при публични интервенции.

За да бъдат полезни индикаторите трябва да отговарят на следните характеристики:

- да бъдат тясно свързани с целите на политиката;
- да се измерват регулярно.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Оперативна програма „Административен капацитет“
Инициатива в подкрепа на

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Регулярното измерване ще осигури натрупване на временни редове със съпоставими данни. Благоприятно за целите на наблюдението е данните да са налични период преди стартиране на програмата.

→ събираните данни за проследяване на индикаторите са надеждни;

На практика индикаторите рядко отговарят на всички тези характеристики и е необходимо да се събира допълнителна информация от допълнителни източници. Една част от информацията може да е събирана за цели различни от наблюдението и оценката на програмата.

Добрият индикатор трябва да предоставя достъпна информация така, че и предоставящият информацията и потребителя да могат лесно да комуникират и да разбират значението ѝ, въпреки че това е по-скоро препоръчителна отколкото задължителна характеристика на индикатора.

4. Качество на системата за наблюдение

Въпреки, че няма стандартен метод за контрол върху качеството, възможен подход за неговото осигуряване е приет въз основа на следните критерии, които са разделени в две групи: критерии за качество, приложими за всеки показател индивидуално, и критерии за качество, приложими за цялата система.

4.1. Критерии за качество, приложими за всеки индикатор

Първият критерий за качество на индикатора е **възможността да се определя количествено на редовни интервали от време**. Понякога един или повече индикатори, включени в програмните документи, никога не са били количествено определяни и поради това не могат да участват при мониторинг или оценка на програмата. Наличието на информация, позволяваща подобно количествено измерване е основен фактор. **Показателите за наблюдение (за ресурси, за продукт) трябва да се**

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономически растеж и
заетост в Европа

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

определят количествено най-малко веднъж годишно. Показателите за оценяване (на някои от резултатите и ефекти, както и показатели за контекст) се определят количествено обикновено веднъж годишно или веднъж на 3 – 6 години.

След като даден индикатор е бил определен количествено, може да отнеме от няколко месеца до година преди придобитата информация да може да бъде използвана за наблюдение и оценка. Това е особено валидно за определени показатели за оценка на средата, които са извлечени от статистически публикации. Актуалността на информацията е важен критерий за качество. Понякога статистическите данни биват публикувани две или повече години след събиране на информация.

При оценяване на ефектите от осъществяването на определена политика следва да се обръща внимание дали индикаторите трябва да позволяват програмата да е в състояние да постигне промяна на стойността им. Капацитетът на интервенциите да въздействат върху индикаторите се нарича чувствителност. Например оборотът на даден бизнес не е достатъчно чувствителен индикатор не е достатъчно чувствителен индикатор за интервенция, подкрепяща износа. По-подходящ индикатор би бил оборотът, свързан само с няколко чуждестранни клиенти, които са влезли във връзка с бизнеса, благодарение на оценяваната интервенция.

Други важни характеристики на индикаторите са **надеждност и достоверност**. Има тенденция надеждността да се прилага по отношение на факти и цифри и може да бъде дефинирана в следния контекст - едно и също измерване, направено от двама различни човека при идентични обстоятелства, ще произведе същите стойности за индикатора. В случаите, в които индикаторите биват определяни количествено на базата на въпроси, задавани от един човек на друг, то надеждността като фактор не може да бъде дефинирана механично, въпреки че тестовете трябва може да са достоверни. Достоверността от друга страна зависи от обосноваването на метода, въпреки че независимостта и репутацията на оценяващия екип също може да бъде от значение.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Известнието в действие

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

Полезността на един индикатор зависи от това дали позволява сравнения между постигнатото от осъществяване на определени дейности в рамките на различни териториални единици.

Друг критерий за качество на индикатор е неговата **целесъобразност**. Индикаторите трябва да се отнасят до резултати, които могат да бъдат оценени като задоволителни или не. **Следователно всяка стойност на индикатор трябва да бъде сравнена с някаква норма като например: цел, която да бъде изпълнена, норми, които да бъдат надминати, или някаква средна стойност, която да бъде постигната.**

Един добър индикатор трябва да бъде разбран от всички, които го използват. Нещо повече, значението на индикатора трябва да е едно и също за всички заинтересовани страни. Освен това индикаторът трябва точно да отразява понятието/идеята, която измерва. Изпълнението на тези изисквания се нарича **валидност** на индикатора.

4.2. Критерии за качество, приложими за цялата система

За да се гарантира качество на системите за наблюдение, те от своя страна трябва да отговарят на следните критерии:

- посочените индикатори трябва да покриват значителна част от програмните мерки;
- системата трябва да се състои от добре балансирани индикатори от различни категории;
- системата от индикатори трябва да е проста. Събираната информация трябва да бъде съобразена с капацитета и възможностите за управление на съответната организация;
- релевантността на дадена система предполага, че **индикатори се разработват основно за тези специфични цели в съответния приоритет, които са от най-голямо значение за постигане на**

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Иновативен в действие

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

планирания резултат. Например, специфични цели, обхващащи мерки с много висок бюджет, иновативни мерки.

Много често създаването на показатели не започва от нулата. Където това е възможно, системите и индикаторите трябва да съответстват на тези, които вече съществуват и работят.

5. Организационни аспекти - включване на потребители и доставчици на информация

Системата от индикатори има по-големи възможности за ефективно функциониране, когато доставчиците и потребителите на информация участват при създаване ѝ. В случай, че те не са включени в процеса, затворена група от специалисти ще бъде изкушена да изгради скъпа, технически идеална система, която може никога да не работи според нуждите на управляващите стратегията/плана.

Необходимо е определянето на екип, който да отговаря за оперативното изпълнение на програмния документ и който да имат нужните човешки и финансови ресурси. По-конкретно, екипът трябва да гарантира, че системата от индикатори категорично отразява целите на програмата и благоприятства сравнимостта на параметрите. Желателно е екипът, отговорен за създаването на системата от индикатори, да отговаря и за нейното прилагане.

6. Източници на данни

Информацията за наблюдение и оценка може да се събира от **два основни типа източници – първични и вторични.**

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

Първичните данни предполагат събирането на информацията да се осъществява конкретно за нуждите на постигането на определена цел - в случая за наблюдението и оценката на стратегията за икономическо развитие. Основното предимство на метода е, че отразява напълно нуждите и е в съответствие с целите, за които е събирана информацията.

Големият недостатък на метода е високата стойност на получените данни в общия случай. Поради това е за предпочитане да се използва комбинация от двата метода.

Основните методи за събиране на първични данни са: анкетни проучвания, регистри, системи за обратна връзка и други подобни.

Вторичните данни са вече съществуващи данни, които са събрани и обработени и могат да бъдат използвани за анализ директно или след елементарни трансформации. Основен проблем при тях е, че в процеса на събиране те не са съобразени с целите и нуждите на наблюдението и оценката на стратегията за осъществяване на определени политики и формата и обема им не винаги е достатъчен. По тази причина може да се наложи събирането и обработването на така наречените първични данни, които да покрият нуждите на системата за наблюдение и оценка. Методологията и начините за събиране на първичните данни зависят от вида и обема на необходимата информация. В общия случай събирането на първични данни изисква специфични познания, капацитет, разполагаме финансов ресурс и време. Това налага използването на комбинация от двата типа данни.

При събирането и обработването на данни, описващи социално-икономическата действителност много важен е въпроса за конфиденциалността на статистическата информация. Когато се касае за данни на сравнително малка територия, този проблем се изостря в по-голяма степен поради по-малки брой единици в различните категории. Събраните данни трябва да бъдат използвани по начин, който да не накърнява интересите на стопанските субекти или гражданите.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Методите, използвани за събиране и обработка на данните са изключително важен фактор по отношение на надеждността и валидността на резултатите. За да се оцени надеждността на изследваните данни, е необходимо да се изследва дали:

- подходящите източници на информация са били използвани и надеждността на данните е била проверена;
- първични данни, получени от системи за наблюдение и получените от предишни изследвания са били използвани по най-подходящия начин;
- техниките за събиране на избраните данни са подходящи за получаване на отговор на въпросите на наблюдението и оценката.

Информацията, събирана от националния статистически институт (НСИ) в голяма степен отговаря на нуждите на подготовката, наблюдението и оценката на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие и това е абсолютно валидно за документите, изготвени на по-високо териториално равнище – областно (в голяма степен), регионално и национално (напълно). Информацията, която може да бъде предоставена на ниво община е значително по малка като обем и причината за това е извадковата методология за събиране на данни, прилагана от НСИ, която не позволява да се осигурят данни, изпълняващи изискването за конфиденциалност на ниво община (особено в случаите, когато общината не е областен център или друга по-голяма община).

Основните източници на данни на общинско ниво са същите, като би следвало да се добави и общинската администрация чрез ресорните ѝ звена като изключително важен източник.

7. Периодичност за събиране на данните

Набирането на данни в системата за наблюдение може да се извършва на различни интервали от време поради спецификата на източниците, които осигуряват

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Инициатива в полза на
човеките

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

данните. Осигуряването на информация веднъж годишно ще гарантира оптимизиране на процеса.

Моментът на събиране и попълване на данните в системата в зависимост от източниците може да се различава. За данни, събирани и предоставяни от НСИ трябва да се предвиди по-дълъг срок на обработка и предоставяне, докато данните, които се събират от конкретни източници могат да бъдат получавани значително по-рано. Препоръчителните периоди за получаване на данните са 01.12 на следващата отчетния период година от НСИ и 01.04 на следващата отчетния период година за останалите източници.

Данните, които се събират текущо трябва да бъдат изискани от съответните органи към края на съответната година с натрупване.

Данните необходими за оценка на индикатори, които се отнасят до изпълнението на конкретни мерки, които започват на по-късен етап в изпълнението на стратегията следва да започнат да се събират от годината, в която е приключила интервенцията.

8. Консултиране на резултатите от мониторинга със заинтересованите страни и вземане на решение за промяна на политиките

При идентифицирана необходимост от предприемане на корекции на базата на осъществено наблюдение на стратегията/плана е необходимо да се разработят предложения за корекции. Предложението за корекции и актуализация на плановият документ трябва да произлезе от групата за мониторинг, която е отговорна за наблюдението на изпълнението на документа.

Направените предложения трябва да бъдат консултирани с всички заинтересовани от предвидената промяна страни. За тази цел работната група отправя писмена покана до всяка една от тях за среща на която да бъдат обсъдени възможностите за корекции. При необходимост от корекция, касаеща широката общественост е препоръчително

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

същата да се направи в рамките на обществено обсъждане, на което, чрез местните медии да бъдат поканени за участие всички представители на местната общност.

В рамките на общественото обсъждане, трябва да се изложи фактологията, която налага предприемането на съответната промяна и да се предостави възможност на всеки един от присъстващите да изрази своето мнение. Едва след като бъде изпълнена тази процедура е препоръчително да се предприема осъществяването на корекции.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инициатива в полза на

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

VI. Вътрешни правила за дейностите по набиране и съхранение на информация, свързана с подготовка и изпълнение на стратегията за икономическо развитие

Вътрешните правила определят механизмите за събиране на информация за целите на подготовката и отчитане на стратегически, програмни или планови документи за осъществяване на политики в община Трявна. Обхватът на правилата включва процеса по събиране на първични и вторични количествени данни, които ще бъдат събирани от звената на администрацията на община Трявна, както и от различни териториални звена на централната администрация.

Информацията за целите на подготовката, наблюдението и оценката на стратегията за икономическо развитие на община Трявна се събира от служителите в администрацията на община Трявна, изпълняващи функции, свързани с подготовка и осъществяване на стратегията.

Необходимите данни, свързани с подготовка и изпълнение на стратегията за икономическо развитие се получават въз основа на писмено служебно искане от страна на община Трявна за предоставяне на нужната за информация до компетентния орган отговарящ за събирането и съхранението на данните.

Източниците на вторични данни за осъществяване на наблюдението и оценката на стратегията за икономическо развитие са поради ограничения секторен и териториален обхват освен ограничено количество данни от ТСБ на НСИ включат предимно местни източници на информация. Подробно разпределение на източниците на данни по индикатори е представено в системата от индикатори, като за всеки от индикаторите е посочен конкретния източник.

Основен източник на информация по отношение на всички приоритети е общинската администрация. Източници на информация в областта на туризма са средствата за подслон и местата за настаняване и туристически дружества, докато за приоритетите подкрепа на предприемачеството и организационно развитие в подкрепа

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

на бизнеса са местни фирми, инвеститори и консултативния съвет след учредяването му.

При набирането на информация за наблюдение на изпълнението на стратегията за икономическо развитие на община Трявна, писменото служебно искане се подготвя от съответните служители и включва:

- конкретните данни и разрези, необходими за наблюдението на стратегията на икономическо развитие;
- периода, за който са необходими данните - посочва се предходната календарна година;
- териториалния обхват – общинско, областно и/или национално ниво.

Първични данни за състоянието на отделните области може да бъде набирана чрез структурите на гражданското общество, бизнеса и населението посредством следните информационни канали, които функционират постоянно:

- „горещ телефон“;
- електронен адрес за сигнали и предложения;
- обществени обсъждания организирани ежегодно за приемането на общинския бюджет.

При постъпване на информация чрез телефон или електронна поща, отнасяща се до политиката на развитие на общината, тя се събира в информационен масив с натрупване, като на последния работен ден от месеца, информационния масив се предоставя на съответните служители.

При идентифицирането на необходимост се организират консултации със заинтересованите страни от съответните служители. Подходящите форми за консултация са: попълване на анкетна карта, фокус група, обсъждане и дискусия.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Устойчиво развитие
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Изборът на форма зависи от разполагаемите ресурси и аналитичните възможности на местната администрация.

При невъзможност да се събере и обработи информация се предлага на Групата за наблюдение на съответния стратегически или планов документ да определи обхвата на задание за възлагане на външни експерти събирането и обработката на необходимата информация.

Цялата информация, набирана във връзка с подготовката, наблюдението и оценката на стратегически, програмни или планови документи за осъществяване на политики на местно ниво се съхранява в специална Информационна система за съхранение и предоставяне на данните в администрацията на община Трявна, в която всяка отделна информация ще бъде записвана в отделна таблица. Информационната система съхранява данните като съвкупност от електронни файлове таблици като всеки индикатор се записва в собствена електронна таблица – файл на MS Excel, Open Office Calc или друга сходна програма. Данните се записват през определен период.

Въвеждането на данните в Информационна система за съхранение и предоставяне на данните се извършва от съответните служители, като те и предоставят при необходимост данни на други звена в рамките на администрацията.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономическо развитие

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

VII. Рамкова методика за мониторинг при изпълнение на Стратегията за икономическо развитие на община Трявна

Рамковата методика определя механизмите за мониторинг при изпълнението на стратегията за икономическо развитие на община Трявна. Рамковата методика е съобразена и допълва действащите правила на община Трявна, както и нормативните изисквания на Закона за регионалното развитие и правилника за прилагането му, както и Методическите указания на МРРБ за изготвяне на стратегически документи съгласно закона за регионално развитие за плановия период 2014-2020 г.

1.1. Механизми за вътрешен мониторинг и контрол от страна на местната администрация

Мониторингът на изпълнението на стратегията за икономическо развитие на община Трявна се осъществява от Работна група за наблюдение на Стратегията за икономическо развитие (наричана по нататък „Група за наблюдение“) с активното съдействие на общата и специализираната администрацията на община Трявна.

Група за наблюдение на политиката в определената област се създава със заповед на кмета на община Трявна.

Функциите на Групата за наблюдение включват:

- осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите на стратегията за икономическо развитие, които са съобразени и с приоритетите на регионално и местно развитие;
- координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Икономическо развитие в България

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението на документите за съответната област на политика;
- осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на плановите документи в съответната област;
- разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на Стратегията за икономическо развитие.

Мониторингът има за цел да проследи основните компоненти на политиката, които се формулират в основните области на развитие. Компонентите на мониторинга, които подлежат на наблюдение, са степента на изпълнение по отношение на:

- разпределението на изпълнението на конкретните проекти във времето;
- разпределението на финансовото изпълнение на политиката;
- оценка на ефективността и ефикасността на изпълнението на конкретната политика.

Мониторингът при изпълнение на Стратегията за икономическо развитие на община Трявна се осъществява при съблюдаване на: подходите за осъществяване на стратегията, системата от индикатори, времевия порядък за изпълнението на

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в областта на
човеките

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

конкретните мерки и/или операции и оценката на финансовото изпълнение на политиките, заложи в настоящия документ.

Системата за наблюдение на политики от Групата за наблюдение обхваща:

- индикаторите за наблюдение;
- системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията, свързана с наблюдението следва да бъдат съобразени с Вътрешните правила за дейностите по набиране и съхранение на информация, свързана с подготовка и изпълнение на стратегията за икономическо развитие.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие.

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

1.1.1. Индикатори за мониторинг на стратегията за икономическо развитие

Индикатор	Дефиниция	Стратегическа цел	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	Източник на информация	Периодичност на събиране на данните
Привлечени нови инвестиции от дейността на Консултативния съвет	Брой фирми, които са инвестирани в общината в следствие на действията на КС	1	Бр.	0	7	Консултативен съвет Общинска администрация	годишно
Нарастване на приходите от използване на общинска собственост	Изменение на общинска собственост от използване на общинска собственост	1	%	0	5	Общинска администрация	годишно
Нарастване на степента на	Изменение на броя	1	%	0	5	Общинска администрация	годишно

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
 реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

използване на общинската собственост	на обектите общинска собственост, които са отдадени за ползване от бизнеса					администрация	
Новосъздадени предприятия	Брой на новосъздадените предприятия в общината	2	Бр.	0	40	ТСБ на НСИ	годишно
Проявен инвеститорски интерес	Брой фирми отправили запитване за осъществяване на инвестиции в общината	2	Бр.	0	15	Общинска администрация	годишно

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Посещаемост на интернет страницата на общината	Изменение на броя на посещенията на интернет страницата на община Трявна	2	%	0	20	Общинска администрация; Фирмата осигуряваща поддръжката на интернет страницата	годишно
Използваемост офис центъра с работно пространство за споделено ползване	Дял на заети места в офис центъра с работно пространство за споделено ползване	2	%	0	60	Инвеститор	годишно
Инвестиционна активност	Дял на разходите за инвестиции в	2	%	10 ¹⁰	15%	ТСБ на НСИ	годишно

¹⁰ Разходите в базовата стойност са коригирани с печалбата

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
 реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

	общите разходи.						
Увеличаване на продажбите на фирмите от представяне и промотиране на икономически форуми	Стойност на сключените договори от представяне и промотиране на икономически форуми от общата стойност на договорите на фирмите	2	%	0	7%	Бизнеса	годишно
Осъществени резервации в системата за туризъм	Дял на резервациите осъществени в системата за туризъм от общите резервации	3	%	0	10%	Система за резервации	годишно

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Увеличение на средно годишната заетост на средствата за подслон и местата за настаняване	Пренощували лица към леглоденонощия	3	%	10.8	20	ТСБ на НСИ Средства за подслон и места за настаняване	годишно
Увеличение на туристите осъществяващи еко и пешеходен туризъм	Брой туристи осъществяващи еко и пешеходен туризъм в края на периода – броя им в началото на периода	3	Бр.		Базовата стойност +10%	Туристически дружества	годишно
Създадени нови местни туристически продукти	Брой създадени местни туристически продукти	3	Бр.	0	5	Общинска администрация	годишно

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Създадени нови фирми в областта на туризма	Брой създадени нови фирми в секторите Хотели и ресторанти, Търговия и ремонт, Култура спорт и развлечения	3	Бр.	0	15	ТСБ на НСИ Консултативен съвет	годишно
Брой на нови маркетингови инициативи/схеми за промоциране на туристическия бизнес	Брой на нови маркетингови инициативи/схеми за промоциране на туристическия бизнес	3	Бр.	0	3	Общинска администрация	годишно
Брой нови културни събития	Брой нови културни събития	3	Бр.	0	7	Общинска администрация	годишно
Брой заети в сектор „Хотели	Брой заети в сектор	3	Бр.	276	350	ТСБ на НСИ	годишно

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

и ресторанти“	„Хотели и ресторанти“						
---------------	-----------------------	--	--	--	--	--	--

Европейски съюз

ОПАК: Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Устойчиво развитие и работни места

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инициатива в полза на

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Следните индикатори заложи в Общинския план за развитие на община Трявна 2014-2020 следва да се отчетат като релевантни към Стратегията за икономическо развитие:

Индикатори за въздействие		2012	2017	2020	
2	Средно списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение	брой	2 411	2 500	2 600
3	Средна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	лева	5 584	8 200	10 900
4	Коефициент на безработица	%	9,0	7,3	6,1
5	Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия	хил. евро	1 076	1 100	1 200
6	Разходи за придобиване на ДМА	хил. лева	4 062	4 400	4 900
7	Нетни приходи от продажби	хил. лева	72 957	78 000	85 000
8	Произведена продукция	хил. лева	45 558	50 000	57 000
9	Реализирани нощувки	брой	62 273	75 000	90 000
10	Приходи от нощувки	лева	1 954 279	2 300 000	2 800 000

Индикаторите за наблюдение на степента на изпълнение на Стратегията за икономическо развитие следва да отчетат степента на постигане на целите определени в документа, въз основа на данните за физическото и финансовото им изпълнение.

Проследяването и оценката на изпълнението на дейностите/проектите за политиката се осъществява съгласно системата от индикатори разработена в настоящият документ.

1.1.2. Оценка на икономическото развитие

В икономическото развитие задачата на провеждането на политиката е да подобри икономическото състояние на общината, което като следствие да подобри благосъстоянието и жизнения стандарт на населението. Инвестирането на време, пари и усилия в оценката на постигнатото въздействие от провеждането на тази политика трябва да бъде адекватно на приноса, който резултатите от оценката носят за успеха на стратегията.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Устойчиво развитие
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Основанието за изготвяне на оценка винаги е свързано с възможността за подобряване на качеството на публичните намеси за повишаване качеството на живота, благосъстоянието и възможностите, с които гражданите разполагат.

Установяването на резултатите от икономическите интервенции, в това число непредвидените последствия и обратните ефекти, е от съществено значение. Това е и начин, по който оценката може да допринесе за извеждането на уроци – в този случай основно знание за интервенциите, как да се изработват програмите по-добре и как да се избягват излишни интервенции и “обратни” ефекти.

Оценката винаги има по-широко предназначение, което дава конкретен принос към дадена област на обществената политика и нейните програми. Най-широко разпространените форми на предназначение на оценките са:

- планиране/ефикасност – да се гарантира основанието за дадена политика/ програма и ефикасното разпределение на ресурсите;
- отчетност – да се демонстрира доколко една програма е постигнала целите си и колко добре е използвала ресурсите си;
- приложение – подобряване на успешния напредък на програмите и ефективността на начина, по който се изпълняват и управляват;
- произвеждане на знание – подобряване на разбирането за това какво и при какви обстоятелства е подходящо и как различните мерки и интервенции могат да станат по-ефективни;
- институционално укрепване – подобряване и развитие на капацитета на участниците в програмата и техните мрежи и институции.

Определенията на икономическото развитие не винаги да последователни, но като цяло обхващат следното:

- развитието не е непрекъснат процес, който винаги може да бъде предвиден или контролиран – то е по-малко въпрос на приложение и в по-

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Инициатива в областта

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

голяма степен въпрос на инициатива и управление на процесите на промяна;

- пространствено измерение – всяко развитие е обвързано с определена територия и при всички положения интервенциите на Структурните фондове на ЕС са тясно свързани с регионалната политика. Това измерение е по-силно при някои програми и приоритети, отколкото при други (напр. програми за местно развитие в градски и селски райони), но винаги присъства;
- съществуваща база – икономическото развитие се опитва да гради върху вече съществуващи основи, за които се смята, че имат допълнителен потенциал. Това подчертава времевото измерение: развитието винаги се поставя в бъдеще време, макар и някои области на политиката (като например устойчивото развитие) може да имат по-дълъг времеви хоризонт от други);
- присъстват количествено и качествено измерение – става дума за увеличение на стойностите (на доходите, работните места, фирмите и т.н.) и за качеството на работата, образователните възможности и пр.;
- има и политическо и нормативно измерение – развитието се движи в различни посоки, а политиката задава рамка на приоритети и ценности, в която се прави избор.

В много случаи начините, по които оценката на стратегията, плана или програмата допринася за отговора на големи политически въпроси, е чрез качествено разбиране за това, което реално се случва “на терена”. Например, много от основополагащите идеи и теории на икономическото развитие наблягат на значението на технологиите като източник на растеж. Оценките на стратегията за икономическото развитие в тази политическа рамка следователно трябва да:

- изяснят какъв вид технологически инвестиции са направени например в умения, инвестиции от фирми в ново оборудване;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- оценят качеството на тези инвестиции по отношение, например, на тяхната целесъобразност, подобряване на състоянието и полза, видима за местните и регионалните действащи лица;
- търсят доказателства за това колко ефективно, бързо и с каква степен на консенсус се прилагат тези технологически мерки;
- идентифицират видовете ранни “резултати” и произтичащи промени се случват като следствие от тези вложения;
- преценят доколко наблюдаваните нововъведения са устойчиви и степента, в която възниква нов капацитет, а не толкова еднократни ползи.

В процеса на оценяване не е приемливо да се събират огромни количества данни с очакването, че те вероятно биха осигурили отговори на въпросите на оценката. “Загребването” на данни почти никога не е ефективно. Това не означава, че системите от данни не са от значение: те трябва да бъдат осигурени на ранен етап. Но ако логиката на интервенциите за очакваните промени в икономическото развитие са ясни, оценките ще бъдат по-концентрирани и ще дадат по-добри резултати в замяна на вложените ресурси.

При изготвянето на оценките трябва също да се обръща сериозно внимание и на възможни резултати, които не са част от архитектурата на стратегията, плана или програмата. Примери за резултати, които попадат извън официално заявените цели, които оценителите трябва да се имат предвид, са:

- опитът и приоритетите на предвидените бенефициенти, които имат собствени критерии за ефективност на стратегията, плана или програмата, и които може да не съвпадат с тези на архитектите на програмата и планиращите политиката;
- ‘обратни’ ефекти, които не са непредвидени, а могат наистина да действат срещу намеренията на стратегията и да намаляват, вместо на увеличават възможностите; да изнася, вместо на създават работни места и

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Европейски социален фонд
Инициатива в полза на
човеките в Европа

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

- резултати, предвидени от други изследвания и оценки, които може би черпят от теории за икономическо развитие или сравнителен опит в други държави.

Последващите оценки идентифицират действителните въздействия постигнати по време или след изпълнението. Тяхната цел е да направят възможно предприемането на корективни действия, когато това е необходимо, както и да предоставят информация за подобрене на подготовката на бъдещите интервенции.

Последващата оценка на въздействието идентифицира промени, които могат да бъдат приписани на осъществяването на определена намеса, реализирана чрез конкретен проект или стратегията като цяло. Оценката идентифицира както предвидените, така и непредвидените въздействия от осъществяването на намесата.

Последващата оценка на въздействието помага да бъдат намери отговори на ключови въпроси за прилагане на политики, основаващи се на доказателства: какво работи, какво не, къде, защо и колко? На тази оценка на въздействието е отредено все по-голямо внимание в процеса на подготовка на политики през последните години. Това е важен компонент от арсенала на инструменти и подходи за оценка и неразделна част от глобалните усилия за подобряване на ефективността на публичните разходи за подобряване на жизнения стандарт.

За разлика от наблюдението и оценката на постигнатите резултати, които проверяват дали поставените цели са постигнати, оценката на въздействието има за цел да даде отговор на въпроса: по какъв начин щеше да се промени благосъстоянието на хората (участници, целеви групи), ако намесата не беше предприета/какво е участието на осъществената намеса в цялостната промяна в благосъстоянието на хората?

Тази оценка на въздействието изисква прилагането на методи като „съпоставящ анализ“ (counterfactual analysis), чрез който се извършва сравнение между състоянието на средата след осъществяване на намесата и евентуалното нейно състояние, ако намесата не би била осъществена. Последващите оценки на въздействието си поставят

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Национален оперативен план
Инициатива в областта

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

за цел да открият и анализират причинно-следствени връзки или, с други думи, търсят промени в окръжаващата среда (определени показатели, резултати), които директно се дължат на приноса на осъществените намеси.

1.1.3. Управление на комуникациите на оценката

Комуникацията е важна част от процеса на оценяване. Тази задача следва да се разглежда като постоянен ангажимент: възможност за диалог и натрупване на разбиране, а съсредоточаване на всички комуникационни усилия за еднократно широко разпространение на предадения окончателен доклад от оценката. Следователно комуникацията трябва да включва:

- подобряване на информирането за текущата работа по оценката;
- осигуряване на обратна връзка за междинните резултати;
- разпространение и управление на обратната връзка от предварителните доклади и изходни показатели (напр. инструменти за набиране на данни);
- съобщаване на изводите и заключенията на оценката.

1.2. Механизми за външен мониторинг и контрол от страна на представителите на структурите на гражданското общество

1.2.1. Подобряване на информирането за текущата работа по оценяването

След сформирание на оценяващ екип е добре на заинтересованите страни да се подаде информация за графика и за процеса. Началният период трябва да се използва като възможност за разяснение на планирания подход и за проверка на мненията за полезността на оценъчните въпроси и за евентуалния успех на предложението. Освен официалната информация, представена на заинтересованите страни например чрез управляващите власти, друг полезен начин да се подготви оценката е да се подаде обща

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

информация на обществеността и на бенефициентите – напр. под формата на съобщения за пресата или информация на Интернет страницата.

1.2.2. Осигуряване на обратна връзка от междинните заключения

Представянето на междинните заключения поставя сериозни предизвикателства. Заинтересованите страни най-вероятно ще проявят жив интерес към тези заключения, особено ако те подсказват, че окончателните изводи ще бъдат критични. Най-добре би било да се обърне внимание в първоначалния доклад на предполагаемите обхват и съдържание на междинните заключения, както на метода и степента, в която ще бъдат разпространени. Междинните заключения осигуряват полезна обратна връзка за процеса и прилагането (напр. предполагат промяна в процедурата) и помагат за ангажирането на заинтересованите страни и на участниците както в програмата, така и в оценката.

1.2.3. Разпространение и управление на обратната връзка за предварителните доклади и заключения

Изготвянето на предварителния окончателен доклад често е труден етап както за оценителите, така и за заинтересованите страни. Оценката на постигането на определените индикатори се превръща в реалност, която понякога е заплашителна или разочароваща. Заинтересованите страни, особено онези от тях, които имат задължения към управлението на стратегията, може да се изкушат да дискредитират заключения, които не им допадат. От своя страна оценителите могат да градят аргументи върху недостатъчни доказателства или да не проявят чувствителност към политическия смисъл на това, което представят – особено на предварителния етап. Изготвянето на окончателен доклад, който да е приемлив за оценяващия екип и за възложителите оценката и признат от заинтересованите страни, ангажирани с процеса, може да се окаже сериозно предизвикателство, изискващо съществено време за изпълнение. Следните предложения могат да улеснят процеса:

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Икономически и социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- структурата на доклада трябва да бъде съгласувана на възможно най-ранен етап;
- звеното за управление на Стратегията икономическо за развитие трябва да бъде основния форум за обсъждане на предварителния вариант;
- възложителят на оценката **трябва да избягва изкушението да упражнява прекалено влияние върху изводите и препоръките. Той трябва по-скоро да предизвика оценяващия екип да обоснове заключенията и препоръките си въз основа на представените доказателства;**
- трябва да се отдели достатъчно време за писмени коментари;
- звеното за управление на Стратегията за икономическо развитие трябва да поеме отговорност за разпространението на доклада и за набиране на информация от обратната връзка.

1.2.4. Представяне на заключенията на оценката

Оценката може да остане без последствия, ако заключенията не бъдат представени. Основната форма за представяне е писмения доклад. И макар, че подходящите конкретни средства за представяне са различни, съществуват редица уроци от добрата практика:

- писменият доклад трябва да бъде ясно написан и възможно най-кратък. Подробните оценъчни доказателства от рода на казуси и количествени анализи трябва да бъдат представени в приложения или да се предадат отделно;
- докладът трябва да включва изпълнително резюме от в стил, подходящ за политици;
- връзките между заключенията и анализа на доказателствата трябва да е ясна;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ЕСФ
Инициатива за растеж и заетост
Инвестиции в хората

проект „Подобряване на процеса за ефективна координация и партньорство при разработване и реализиране на политики за устойчиво развитие на община Трявна“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз
чрез Европейския социален фонд

- изготвянето на доклада трябва да посочва базата на направените наблюдения: оценъчните доказателства или съчетание от доказателства и мнението на оценяващия;
- докладът трябва да включва описание и оценка на използвания метод, които да са достатъчно подробни и самокритични така, че читателят да може да прецени тежестта на доказателствата, формиращи заключенията;
- трябва да се използват таблици и диаграми, когато това е в интерес на представянето на заключенията;
- трябва да се посочват примери за интервенции от добрата практика в илюстрация на приведените аргументи, но докладът от оценката не трябва да приема формата на наръчник по добра практика. **Натискът върху оценителите да произвеждат “добри новини” често пъти има обратен ефект: подобни резултати се гледат с подозрение както от обществеността, така и от самите политици;**
- необходимо е да са направените препоръки към бъдещи действия.